Een zoektocht naar de verzetsverhalen uit de Tweede Wereldoorlog van

de Tweede Compagnie

van de Binnenlandse Strijdkrachten van Den Haag.

Voor Mieke.

Een zoektocht naar de verzetsverhalen uit de Tweede Wereldoorlog van

de Tweede Compagnie

van de Binnenlandse Strijdkrachten van Den Haag.

Wim Mertens

© 2014 Wim Mertens.

Ir.W.Mertens, Vlijmen.
wim.mertens.nl@gmail.com
Foto omslag Stootgroep III van de Binnenlandse Strijdkrachten, 2e Compagnie Den Haag, collectie Threes.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of gekopieerd, op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

ISBN 978 94 62 54876 3

Inhoudsopgave

Inleiding....7
Hoofdstuk 1. De aanleiding....8
Hoofdstuk 2. De Binnenlandse Strijdkrachten....13
Hoofdstuk 3. Het begin van de zoektocht, Koen Meijer....15
Hoofdstuk 4. De commandant, A. de Jong....24
4.1. Op zoek naar familie van A. de Jong....24
4.2. Bram in het verzet in Rotterdam....26
4.3. Bram bij de BS in Voorburg en Den Haag....31
4.4. Afscheid van Bram bij de BS....34
4.5. Slotwoord over Bram....38
Hoofdstuk 5. De organisatie binnen de 2e Compagnie....41
Hoofdstuk 6. Het 2e peloton....43
6.1. W.R.Zwerver en stootgroep VII....43
6.2. J.J.Vroegop en zijn groep....48
6.3. C.A.van Wermeskerken en zijn groep....58
6.4. C.van Wijngaarden en zijn groep....79
6.5. J.Prins en zijn groep....87
6.6. Personen van het 2e peloton, waarvan de groep niet duidelijk is....98
Hoofdstuk 7. Het 1e peloton....111
7.1. J.C.van der Mark....111
7.2. De organisatie van het 1e peloton....115
7.3. C.W.J.van Lummel en zijn groep....116
7.4 C.H.Westdijk en zijn groep....121
7.5. Personen van het 1e peloton, waarvan de groep niet duidelijk is....124
Hoofdstuk 8. Het 3e peloton....138
8.1. De commandant en organisatie van het 3e peloton....138
8.2. Het ONR....138
8.3. De manschappen van het 3e peloton....139
Hoofdstuk 9. Personen waarvan het peloton onbekend is....157
Hoofdstuk 10. Evaluatie van de zoektocht....159
10.1. Teleurstelling....159
10.2. De bevrijding geen feest....159
10.3. Niet praten....159
10.4. Verzetsmensen met een twijfelachtige reputatie....160
10.5. Grijs verleden....160
Hoofdstuk 11. Threes....161
11.1. Levensloop van Threes tot de periode van het verzet....161
11.2. Threes in het verzet....162
11.3. Willem Krens....164
11.4. Het bombardement op Bezuidenhout....165
11.5. Het verjaardagsboekje....169
11.6. Levensloop van Threes na de oorlog....170
Verantwoording....172
Nawoord en dankwoord....173

Bijlage 1: foto stootgroep III met namen.....174
Bijlage 2: groepsfoto van afscheid Bram de Jong.....176
Bronnen.....178
Index.....184

Inleiding.

Dit boek gaat over een groot aantal mensen die actief zijn geweest in het verzet tegen de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog. Het betreft mensen die actief waren in Voorburg en Den Haag. De aanleiding van dit boek is de vondst van een aantal documenten en foto's in de nalatenschap van mijn schoonmoeder. Samen met mijn vrouw, Mieke, ben ik gaan zoeken naar de betekenis van deze documenten. Wij stuitten daarbij op zoveel ontroerende en indrukwekkende verhalen, dat wij besloten daar een boek aan te wijden. Ik ben geen historicus, maar heb toch getracht alle bronnen historisch correct te vermelden. Ik beperk me tot feiten en verhalen waarvan ik meen dat ze juist zijn. Van veel van de verhalen is niet onomstotelijk te bewijzen dat ze waar zijn, omdat de verteller vaak de enige bron is. Ik hoop dat de lezer die meer informatie heeft of fouten ontdekt, dit aan ons doorgeeft, zodat een volgende uitgave beter en vollediger is dan deze. We hopen ook, dat lezers ons namen doorgeven van onbekende personen op de getoonde foto's.

Juist omdat ik geen historicus ben, frappeerde het mij dat het soms heel moeilijk is om iets over een persoon of een feit terug te vinden. Wij hebben veel tijd en moeite besteed om de betrokkenen of hun directe familie terug te vinden, waardoor wij toch vaak de beschikking kregen over authentiek materiaal. Waar dat toepasselijk leek hebben we een anekdote over onze zoektocht toegevoegd. Niet alleen in de persoonlijke verhalen vonden wij authentieke informatie, ook uit de archieven haalden wij belangwekkende informatie over uitgevoerde liquidaties door het verzet. We menen zelfs, dat we de uitvoerders van enkele liquidaties te kunnen onthullen. Deze uitvoerders waren naar onze mening nog niet eerder in een publicatie bekend gemaakt.

Hoofdstuk 1. De aanleiding.

Precies middernacht, tussen dinsdag 23 oktober en woensdag 24 oktober 2007 blies Threes, mijn schoonmoeder, haar laatste adem uit. Ze liet mijn vrouw Mieke en mij achter met de vraag of ze nu op de 23ste of de 24ste was overleden. Toen de huisarts kwam, was deze vraag snel beantwoord en werd als overlijdensdatum genoteerd: 24 oktober 2007. Later zou blijken dat dit niet de enige vraag was, waar Threes ons mee achterliet. Vragen die ik in dit boek zal stellen en zal proberen te beantwoorden. Dat zal meer moeite kosten dan de eerste vraag en hopelijk ook meer mensen interesseren.

Threes werd geboren 26 december1925 in Den Haag als Theresia Wilhemina Mulder. Ze overleed aan een tumor in de hersenen. Kort nadat die tumor ontdekt werd, viel haar spraakvermogen uit. Ze begreep wel wat er gezegd werd, maar ze kon zelf niet meer praten. De drie maanden die haar toen nog restten waren een kwelling voor haar, temeer daar ze ook halfzijdig verlamd was en haar bed niet meer uitkwam. Het was ook in die periode dat we de eerste foto's vonden uit haar verleden die uiteindelijk de aanleiding vormden voor dit boek. Één foto die we vonden heb ik ingescand en vergroot afgedrukt. Het was een foto met een groep van veertig mannen en twee vrouwen. Mijn schoonmoeder was de rechtse van die twee vrouwen, bevestigde ze nog met een knik. Allen waren gekleed in een overall en een aantal van de mannen droegen vuurwapens en bijna allemaal, ook de twee vrouwen droegen een helm. We wisten wel dat Threes in de oorlog in het verzet had gezeten en in verband daarmee ook in een legeronderdeel, maar daar had ze nooit iets over verteld. Nu we de foto hadden

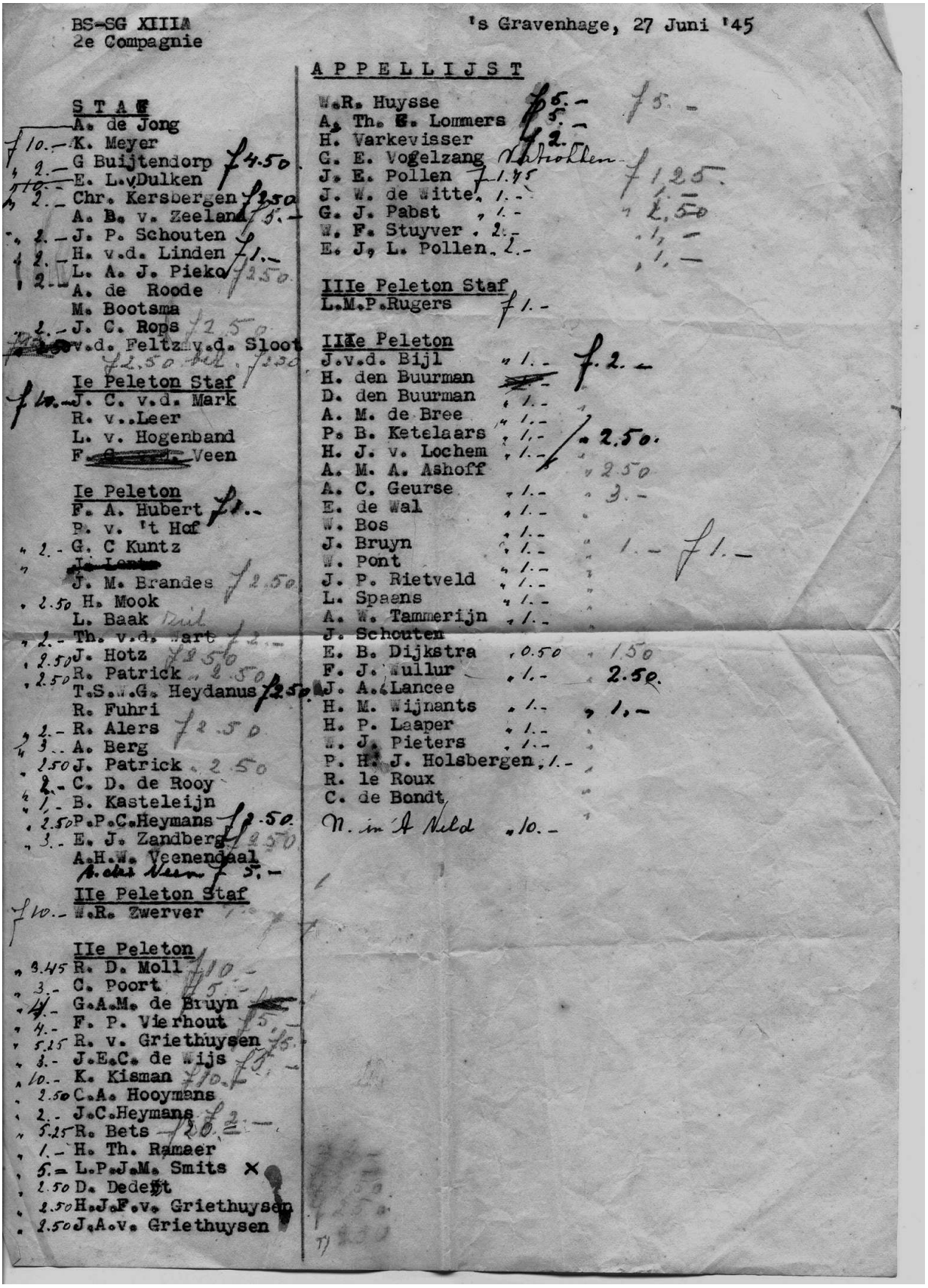

Afbeelding 1: Stootgroep III

afgedrukt en deze in de kamer stond, wees ze het bezoek er regelmatig op. Dat was een

handige afleiding, want waar moet je over praten als je een terminaal zieke komt opzoeken, die bovendien niet praten kan. Mieke sprong daar dan bij, door te vertellen dat Threes in het verzet had gezeten en dat men hierbij dan het bewijs daarvan kon zien. Veel meer wisten we ook niet, maar iedereen weet wel iets over de oorlog en zo kon het gesprek toch even afgeleid worden.

In de periode na het overlijden van Threes, vonden we nog meer foto's en ook een aantal papieren die betrekking hadden op het verzet en de Binnenlandse Strijdkrachten (BS). Het legeronderdeel waar ze deel van had uitgemaakt bleek “de Binnenlandse Strijdkrachten” te zijn. In het volgende hoofdstuk wordt nader uitgelegd wat dat precies was. Het intrigeerde ons, dat ze blijkbaar zoveel bewaard had en er toch zo weinig over had gesproken. We voelden ons ook schuldig dat we er nooit naar gevraagd hadden. We vroegen ons af waarom we dan niets gevraagd hadden. Mieke concludeerde dat de vragen over de oorlog haar moeder verdrietig maakten. Je vraagt dan niet zo makkelijk over dat onderwerp. Toen ze er wel open voor stond, kon ze niet meer praten. Er waren waarschijnlijk drie redenen waarom Threes niet gemakkelijk over de oorlog sprak. Toen ze 16 jaar oud was, in 1942, overleed haar vader, waar ze een heel goede band mee had. Het was niet ten gevolge van oorlogsgeweld dat haar vader overleed, maar eveneens aan een hersentumor. In de oorlog, heeft Threes haar huis verloren. Ze woonde in de wijk Bezuidenhout, die door een “vergissing” van de Britten op 3 maart 1945 is gebombardeerd en vrijwel volledig is verwoest. Ook haar huis is daarbij verloren gegaan. Tenslotte is ze door het oorlogsgeweld veel vrienden, vriendinnen en bekenden kwijt geraakt. Alles bij elkaar dus geen vrolijke periode om op terug te kijken en dat deed ze dan ook niet tegenover anderen. Blijkbaar zocht ze haar troost en verwerking in het verzamelen of bewaren van spullen over haar oorlogsgeschiedenis. De bovenstaande foto was één van die dingen die ze bewaard had. De foto intrigeerde ons. Er staan maar twee vrouwen op de foto en veertig mannen. Ook op de andere foto's staan veel meer mannen dan vrouwen. Threes heeft ergens deel van uitgemaakt en het was ons niet duidelijk wat dat dan precies was. De foto roept vragen op. Wie zijn dat allemaal? Wanneer was dat? Waar was dat? Wat hebben die mensen gedaan? Al die vragen worden overheerst door de vraag: “Waarom heeft ze er nooit over gepraat?” of “Wat is er allemaal gebeurd, dat ze er niet over kon praten?”. Naast deze groepsfoto hebben we nog 37 andere foto's gevonden, die allemaal betrekking hebben op hetzelfde onderwerp en nog eens een serie van 13 foto's van een bezoek van prins Bernhard aan Den Haag. Ook is er een appellijst van BS-SG XIIIa 2e Compagnie en een lijst met “vertrokken personeel stootgroep III Nico”. Verder zijn er een bewijs van lidmaatschap aan de BS, een aanbevelingsbrief van de commandant, programma's en uitnodigingen van feesten en een reünie en diverse briefjes. Op de twee lijsten samen staan 116 namen, maar de naam van Threes staat er niet bij. Op zich is dat niet heel verwonderlijk, omdat op de appellijst, die van 27 juni 1945 dateert, alleen militairen vermeld werden die ook verwacht werden op appel te verschijnen. De twee vrouwen, die als koerierster dienst hadden gedaan, konden hoogstwaarschijnlijk geen militaire functie krijgen. Ze stonden geen van tweeën op de lijst (is later gebleken). De lijst met vertrokken personen geeft als laatste datum 18 mei 1945 en op die datum was Threes nog niet vertrokken (zoals ook later duidelijk is geworden).

BS-SG XIIIA
2e Compagnie

's Gravenhage, 27 Juni '45

APPELLIJST

STAF
A. de Jong
K. Meyer
G Buijtendorp
E. L.v.Dulken
Chr. Kersbergen
A. B. v. Zeeland
J. P. Schouten
H. v.d. Linden
L. A. J. Pieko
A. de Roode
M. Bootsma
J. C. Rops
v.d. Feltz v.d. Sloot

Ie Peleton Staf
J. C. v.d. Mark
R. v..Leer
L. v. Hogenband
F. [redacted] Veen

Ie Peleton
F. A. Hubert
P. v. 't Hof
G. C Kuntz
[redacted]
J. M. Brandes
H. Mook
L. Baak
Th. v.d. Wart
J. Hotz
R. Patrick
T.S.W.G. Heydanus
R. Fuhri
R. Alers
A. Berg
J. Patrick
C. D. de Rooy
B. Kasteleijn
P.P.C.Heymans
E. J. Zandberg
A.H.W. Veenendaal

IIe Peleton Staf
W.R. Zwerver

IIe Peleton
R. D. Moll
C. Poort
G.A.M. de Bruyn
F. P. Vierhout
R. v. Griethuysen
J.E.C. de Wijs
K. Kisman
C.A. Hooymans
J.C.Heymans
R. Bets
H. Th. Ramaer
L.P.J.M. Smits
D. Dedeyt
H.J.F.v. Griethuysen
J.A.v. Griethuysen

W.R. Huysse
A. Th. G. Lommers
H. Varkevisser
G. E. Vogelzang
J. E. Pollen
J. W. de Witte
G. J. Pabst
W. F. Stuyver
E. J. L. Pollen

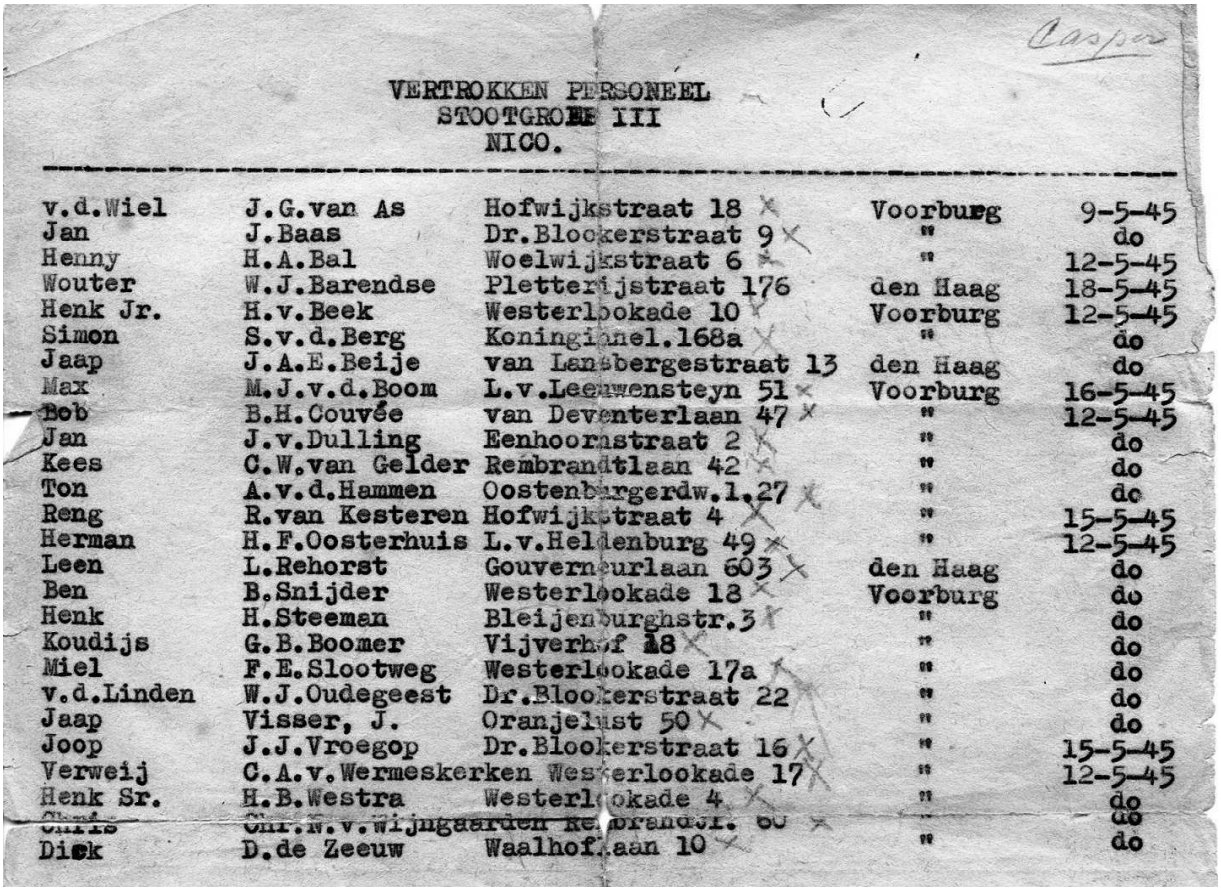
IIIe Peleton Staf
L.M.P.Rugers

IIIe Peleton
J.v.d. Bijl
H. den Buurman
D. den Buurman
A. M. de Bree
P. B. Ketelaars
H. J. v. Lochem
A. M. A. Ashoff
A. C. Geurse
E. de Wal
W. Bos
J. Bruyn
W. Pont
J. P. Rietveld
L. Spaens
A. W. Tammerijn
J. Schouten
E. B. Dijkstra
F. J. Wullur
J. A. Lancee
H. M. Wijnants
H. P. Laaper
W. J. Pieters
P. H. J. Holsbergen
R. le Roux
C. de Bondt
N. in 't Veld

Afbeelding 2: Appellijst BS SG 2e Compagnie

In afbeelding 2 ziet men de appellijst, gedateerd 27 juni 1945. Op de appellijst zijn bedragen

aangetekend, dit zijn waarschijnlijk de bijdragen van deze personen aan twee feesten die zijn gegeven. Het is niet precies duidelijk welke feesten dat geweest zijn, want er zijn meer dan twee feesten geweest. Ik kom hier later op terug. Hieronder staat de lijst met vertrokken personen. De laatste datum op deze lijst is 18 mei 1945. Tussen 18 mei 1945 en 27 juni 1945 zijn ongetwijfeld nog meer mensen bij deze 2e Compagnie vertrokken. Op basis van deze documenten hebben we daar geen kennis over.

VERTROKKEN PERSONEEL
STOOTGROEP III
NICO.

v.d.Wiel	J.G.van As	Hofwijkstraat 18	Voorburg	9-5-45
Jan	J.Baas	Dr.Blookerstraat 9	"	do
Henny	H.A.Bal	Woelwijkstraat 6	"	12-5-45
Wouter	W.J.Barendse	Plettenrijstraat 176	den Haag	18-5-45
Henk Jr.	H.v.Beek	Westerlookade 10	Voorburg	12-5-45
Simon	S.v.d.Berg	Koningin.el.168a	"	do
Jaap	J.A.E.Beije	van Lansbergestraat 13	den Haag	do
Max	M.J.v.d.Boom	L.v.Leeuwensteyn 51	Voorburg	16-5-45
Bob	B.H.Couvée	van Deventerlaan 47	"	12-5-45
Jan	J.v.Dulling	Eenhoornstraat 2	"	do
Kees	C.W.van Gelder	Rembrandtlaan 42	"	do
Ton	A.v.d.Hammen	Oostenburgerdw.1.27	"	do
Reng	R.van Kesteren	Hofwijkstraat 4	"	15-5-45
Herman	H.F.Oosterhuis	L.v.Heidenburg 49	"	12-5-45
Leen	L.Rehorst	Gouverneurlaan 603	den Haag	do
Ben	B.Snijder	Westerlookade 18	Voorburg	do
Henk	H.Steeman	Bleijenburghstr.3	"	do
Koudijs	G.B.Boomer	Vijverhof 18	"	do
Miel	F.E.Slootweg	Westerlookade 17a	"	do
v.d.Linden	W.J.Oudegeest	Dr.Blookerstraat 22	"	do
Jaap	Visser, J.	Oranjelust 50	"	do
Joop	J.J.Vroegop	Dr.Blookerstraat 16	"	15-5-45
Verweij	C.A.v.Wermeskerken	Westerlookade 17	"	12-5-45
Henk Sr.	H.B.Westra	Westerlookade 4	"	do
Chris	Chr.N.v.Wijngaarden	Rembrandt. 60	"	do
Dick	D.de Zeeuw	Waalhof.aan 10	"	do

Afbeelding 3: Lijst vertrokken personeel Stootgroep III Nico

Deze drie documenten (één foto en twee lijsten) waren voor ons al voldoende om onze belangstelling te wekken. Toen later bleek dat er ook nog een verjaardagsboekje was, waarin een aantal van de personen van deze twee lijsten hun naam of handtekening hadden gezet bij de datum van hun verjaardag en sommigen zelfs hun adres, werd onze nieuwsgierigheid nog meer vergroot. Tenslotte bleek Threes ook nogal wat boeken te hebben verzameld over de oorlog en van schrijvers die in de oorlog in het verzet hadden gezeten.

Uit alles bleek dat de oorlog meer sporen had nagelaten bij Threes dan uit haar zwijgzaamheid kon worden afgeleid. Naar onze mening moesten er wel indringende zaken zijn voorgevallen, waaruit haar bewaardrift of verzamelwoede en daarnaast haar zwijgen konden worden verklaard.

In eerste instantie leidde dit alles tot wat zoekacties op het internet, maar dat leverde vrijwel niets op. Na heel lang zoeken vond Mieke plotseling op het Haags Gemeentearchief dezelfde foto van de groep van de BS, die wij ook hebben. Daar stond letterlijk de volgende tekst bij: “Stootgroep III van de Binnenlandse Strijdkrachten poseert op het Lange Voorhout. De groep

werd gevormd en opgeleid door de heren A. de Jong alias Nico van Aalst, alias witte Bram (geheel rechts), afkomstig uit Rotterdam, en K. Meijer, alias Jan de Bruin, alias Piet Hendriks (geheel links), afkomstig uit Maassluis". Dat leek heel veel op de eerste twee personen van onze appellijst, wat ons de bevestiging gaf dat de lijsten en de foto's met elkaar in verband stonden.

Het vinden van de foto op internet markeert voor ons de start van de zoektocht die we hebben uitgevoerd. Een zoektocht die eigenlijk niet ophoudt, want er valt altijd nog wel iets te vinden of te ontdekken. Gedurende die zoektocht vonden we en hoorden we zoveel indrukwekkende en ontroerende verhalen dat we er van overtuigd waren dat we "er iets mee moesten doen", opschrijven dus, en dat doen we met dit boek. Omdat bijna alle verhalen authentiek en van de direct betrokkenen afkomstig zijn, menen we ook een bijdrage te leveren aan delen van de geschiedenis van Den Haag, die nog niet in kaart waren gebracht.

Tijdens de zoektocht is de oorlogsgeschiedenis voor ons tot leven gekomen. De situatie in en rond Den Haag, maar ook het leven in een tijd van onderdrukking werden tastbaar door de vele verhalen die we hoorden. We hopen dat met de registratie van deze verhalen dit gevoel ook bij de lezer op te wekken. We realiseren ons nu dat deelnemen aan het verzet, of je aansluiten bij een verzetsgroep, of soms louter het lopen over straat levensgevaarlijk was. Op iedere verzetsactiviteit stond de doodstraf en aan het eind van de oorlog namen de Duitsers niet meer de moeite hiervoor een proces te voeren. Voor mannen van 17 tot 40 jaar was het ook al gevaarlijk om op straat te komen, omdat ze zonder meer opgepakt konden worden om in Duitsland te gaan werken. Wij hebben eerder gemelde lijsten met namen in handen gekregen van personen die merendeels aan het verzet hebben deelgenomen en toch de oorlog hebben overleefd. Na de oorlog is er veel geschreven over de helden van de oorlog, die ook meestal de oorlog niet hebben overleefd. Deze helden zijn met naam en toenaam vermeld en vaak gemakkelijk terug te vinden. Degenen die eveneens hun leven hebben geriskeerd, maar het er toch levend van af hebben gebracht, worden vaak niet bij naam genoemd, soms alleen bij hun schuilnaam. Een goed voorbeeld hiervan is het boek "Het grote gebod" (zie boeken 6). De overlevenden zijn zo anonieme helden geworden. Wij hebben hier niet voor gekozen. We noemen alle namen en maken alleen een uitzondering voor degenen die nog leven en uitdrukkelijk te kennen hebben gegeven dat ze niet bij naam genoemd willen worden. We willen daarmee met dit boek eer betonen aan die mensen die soms met kleine daden en soms met echte heldendaden, maar altijd in levensgevaarlijke omstandigheden een bijdrage hebben geleverd aan het herstel van onze vrijheid.

Hoofdstuk 2. De Binnenlandse Strijdkrachten.

De naam “Binnenlandse Strijdkrachten”, in dit boek verder afgekort als “BS”, is al gevallen in het eerste hoofdstuk. Voor het goede begrip wordt in dit hoofdstuk kort uitgelegd wat de BS precies waren en hoe ze zijn ontstaan. Over dit onderwerp zijn uitgebreide boekwerken verschenen. Ik beperk me tot een korte beschrijving, nodig om de context van dit boek te kunnen begrijpen. Voor deze beschrijving maak ik gebruik van het boek over de Binnenlandse Strijdkrachten van G.J.van Ojen (zie boeken 3). In eerste instantie was de naam van de BS: Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS), maar om verwarring met de NSB uit te sluiten is later besloten om te werken met de naam Binnenlandse Strijdkrachten (BS).

De oprichting van de BS viel samen met een dag die bekend staat als “dolle dinsdag”, namelijk dinsdag 5 september 1944. De BS zijn opgericht bij Koninklijk Besluit door de Nederlandse regering in Londen. Door de oprichting van de BS ontstond weer een officieel, openlijk en gewapend optreden tegen de vijand op Nederlands grondgebied. Het Nederlandse leger had gecapituleerd en voerde dus formeel geen gewapende strijd meer tegen de Duitsers. Iedereen die zich, als vrijwilliger, had aangemeld bij een erkende verzetsorganisatie, werd beschouwd als militair in dienst van de Koninklijke landmacht. De erkende verzetsorganisaties waren: de Ordedienst (OD), de Raad van Verzet (RvV) en de (landelijke organisatie van) Knokploegen (KP of LKP). De ordedienst is al in de loop van 1940 opgericht en had oorspronkelijk het doel de orde te handhaven nadat de Duitsers verslagen of verdreven waren en zolang de Nederlandse regering nog geen volledige controle had over het land. De leden van de OD waren voornamelijk oud-militairen. De LKP zijn eigenlijk ontstaan uit de landelijke organisatie voor onderduikers (LO). Voor de verzorging, met name voedsel voor de onderduikers was geld nodig en waren bonkaarten nodig. Om hier aan te komen werden in toenemende mate overvallen gepleegd. Deze overvallen werden gepleegd door gewapende personen, veelal afkomstig uit de LO. Geleidelijk is hieruit een aparte organisatie ontstaan van landelijke knokploegen, de LKP. De RvV is moeilijker te typeren, volgens van Ojen, met name omdat er weinig documentatie is nagelaten. De RvV was meer georiënteerd op spionage en sabotage. De organisatie van de RvV was tamelijk los. De groepen en groepjes functioneerden soms redelijk onafhankelijk. De leden van de RvV hebben wel gedurfde acties op hun naam staan, waardoor de RvV groter werd ingeschat dan deze werkelijk was en ook meer invloed kreeg dan de getalsmatige omvang wellicht rechtvaardigde. Omdat een communist in de leiding van de RvV zat, werd de RvV vaak beschouwd als een links of zelfs communistisch bolwerk, hetgeen ook wantrouwen wekte bij andersdenkenden.

Op 3 september 1944 werd Z.K.H. Prins Bernhard benoemd tot Bevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten (BNS). Bij de oprichting van de BS, een paar dagen later, vielen deze direct onder Prins Bernhard.

Om de samenwerking tussen de drie groeperingen te stimuleren werd een overlegorgaan in het leven geroepen met de naam “Delta” of “Deltagroep” of “Delta-Centrum”. Door het Delta-Centrum werd een commandant gekozen: kolonel H.Koot, die later officieel door de Prins is benoemd tot Commandant van de BS (CBS). Voor de indeling in gewesten is de indeling van de OD overgenomen, hetgeen betekende dat omgeving Den Haag gewest 13 was en omgeving Rotterdam was gewest 14. Al gauw kwam ook een onderscheid tussen bewakingstroepen (BT) en stoottroepen (ST). De bewakingstroepen kregen de taak van ordehandhaving, zoals de OD tot doel had. Men kan voor de eenvoud zeggen dat de OD

omgevormd is tot BT. De stoottroepen zouden actief verzet en sabotage plegen en ook meestrijden rond het moment van de bevrijding. De stootgroepen werden later Strijdend Gedeelte genoemd (SG).

De gewesten waren weer onderverdeeld in districten. In de korte tijd van begin september 1944 tot de bevrijding, zijn de grenzen van de gewesten en de samenstelling van de districten nog een keer gewijzigd, met name in het gewest 13. Van Ojen merkt in zijn boek op dat de inschakeling van de KP in de BS in gewest 13 moeizaam tot stand kwam of eigenlijk nooit volledig tot stand is gekomen.

Voor dit boek is van belang dat er een district Den Haag bestond en dat met Voorburg, Rijswijk, Leidschendam en Wassenaar een beetje is geschoven tussen de districten Vlietstreek, Leiden, Delft en Den Haag.

Ieder gewest had een gewestelijke commandant (GC), zowel voor de BT als het SG. Ieder district had ook weer een districtscommandant (DC), eveneens één voor de BT en één voor het SG.

Om het nog wat moeilijker te maken is op 10 juni 1945 besloten om gewest 13 te splitsen in twee gewesten: gewest 13A, Den Haag met Voorburg, Rijswijk, Leidschendam en Wassenaar en gewest 13B met de rest van gewest 13 (zie overige bronnen 7).

Na de bevrijding werd er gewerkt met een indeling van een district in compagnies, die weer verder werden verdeeld in pelotons en die weer in secties. Die drie niveaus hadden ieder hun eigen commandant: compagniescommandant (CC), pelotonscommandant (PC) en sectiecommandant (SC). Vóór de bevrijding kende men alleen pelotons en secties, maar er werd ook gesproken van stootgroepen of er werd gewerkt onder de naam van de knokploeg of illegale groep, zoals deze voorheen bekend was.

Op basis van deze toelichting wordt de tekst bovenaan de appellijst iets duidelijker. Er staat: BS-SG XIIIA 2e Compagnie. Dat is dus Binnenlandse Strijdkrachten gewest 13A, 2e Compagnie. Deze lijst is gemaakt op 27 juni, dus nadat gewest 13 gesplitst was.

Het zal duidelijk zijn dat al deze bovenvermelde organisatorische wijzigingen niet in de krant werden gepubliceerd. De berichten hierover kwamen soms moeizaam en pas na verloop van tijd bij de betrokkenen. Als men hierbij in gedachten houdt dat veel van de leidinggevenden in Den Haag in het laatste jaar van de oorlog door verraad zijn opgepakt, dan begrijpt men dat er meer gesproken kan worden van een chaos dan van een organisatie. Veel van de veranderingen waren ook het gevolg van verraad en de angst voor verraad. Men vertrouwde steeds minder mensen en informeerde ook steeds minder mensen over de wijzigingen in de organisatie.

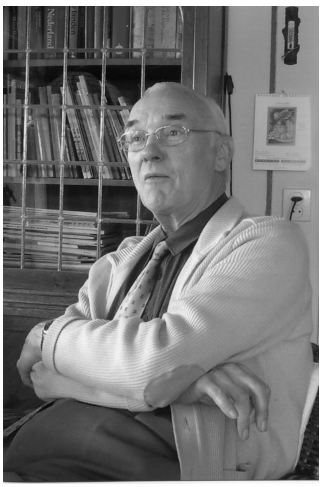
Hoofdstuk 3. Het begin van de zoektocht, Koen Meijer.

Toen wij onze foto terugvonden op internet, dachten wij dat er meer moest zijn. We gingen verder zoeken op internet. Zoek naar A.de Jong en je krijgt 65 miljoen resultaten. Bij K.Meijer is dat slechts 17.000, maar in beide gevallen teveel om het juiste te vinden. Zoek je naar A.de Jong en Rotterdam dan zijn het er slechts 18 miljoen, maar K.Meijer en Maassluis geeft slechts 700 resultaten. Met die combinatie vond Mieke een site waarop sprake was van een interview van J.Meijer uit Maasland, die sprak over zijn vader K.Meijer die in het verzet zat (zie overige bronnen 287). Maasland en Maassluis liggen heel dicht bij elkaar dus het zou best wel kunnen dat dit de zoon was van de K.Meijer op onze foto. We hebben een paar dagen naar de site gekeken en steeds tegen elkaar gezegd dat het toch wel heel waarschijnlijk was, dat dit “onze” K.Meijer betrof. We waren nog niet gewend om naar personen te zoeken, dus het duurde even voordat ik op de gedachte kwam om in het telefoonboek van Maasland te kijken. Er was maar één Meijer in Maasland en dat was J.Meijer. Dat zou hem toch wel moeten zijn. Wij waren ook niet gewend om wildvreemde mensen te bellen en te vragen of ze toevallig de zoon waren van iemand die op een bepaalde foto stond. Dat was dan toevallig ook nog eens een foto waarop de inmiddels overleden moeder van Mieke stond. Een foto die een periode betrof, waarover mijn schoonmoeder blijkbaar nooit wilde praten. Kortom een foto die ook nog emotionele lading heeft. Toch, na een paar dagen vatte Mieke de moed op om te bellen. Ze kreeg eerst de vrouw van J.Meijer aan de telefoon en vroeg of haar man de zoon was van K.Meijer. Dat was zo. Ze werd vervolgens te woord gestaan door een heel vriendelijke heer, die bevestigde nogmaals dat hij de zoon was van de betreffende K.Meijer. In de verwarring en door de emotie kwam er inhoudelijk niet veel meer van het gesprek terecht, maar er was afgesproken dat ze gerust nog eens kon bellen.

Nog voor de tijd dat we de foto op internet hadden gevonden, kwam Mieke in gesprek met mevrouw P.Rensink. Mieke was toen bezig haar stamboom uit te zoeken en zo kwam ter sprake dat mevrouw Rensink een boek had over de geschiedenis van Maassluis, waarin de naam Zuurveld (de meisjesnaam van Mieke) voorkwam. Ze heeft het boek een keer meegenomen en we hebben het stukje over Zuurveld overgenomen. Nu we in gesprek waren over K.Meijer uit Maassluis herinnerden we ons dat boek weer. Misschien stond daar iets in over K.Meijer, misschien wel een foto. Dus we vroegen of we dat boek nog een keer mochten lenen. Dat mocht, maar mevrouw Rensink nam nog een ander boek mee over Maassluis in de Tweede Wereldoorlog. Bladerend door dat andere boek viel het Mieke's vader plotseling op dat de groepsfoto (afbeelding 1) ook in dat boek stond. Er stond ook een stukje in over K.Meijer. Zijn voornaam bleek Koen te zijn.

We hebben op internet gezocht en het boek tweede hands kunnen aanschaffen. Enige dagen later belde Mieke weer met J.Meijer (Jack), en vertelde dat ze een boek had gevonden waar de foto in stond. “Dat klopt”, zei Jack, “dat boek heb ik geschreven”. Het was ons helemaal niet opgevallen dat de auteur inderdaad J.Meijer was. Het boek heet “Maasland en Maassluis in de Tweede Wereldoorlog” (zie boek 1). In dat telefoongesprek (10-8-2009) is een afspraak gemaakt dat wij bij Jack op bezoek zouden gaan. Op 7 september 2009 zijn we er naar toe gegaan. Jack had heel veel informatie verzameld en heeft dat allemaal geschonken aan het museum “Fort aan de Hoek” in Hoek van Holland. Jack heeft ook jarenlang voorlichting gegeven op scholen en daar ook een soort expositiemateriaal voor gemaakt, ook dat materiaal heeft hij afgestaan aan “Fort aan de Hoek”. Hij heeft toch wat documenten voor ons gekopieerd en toelichting gegeven op foto's die wij hadden meegenomen.

Voor ons was dit de eerste ervaring met een interview van één van de betrokkenen. We werden bijzonder hartelijk ontvangen door Jack en zijn vrouw. Door de telefoon had hij al gezegd dat hij niets wist te vertellen over Threes, maar wij wilden achtergrondinformatie hebben over de groep en de mensen die daar bij zaten. Jack was geboren 1-6-1927 en was dus 82 jaar toen wij hem bezochten. Aan het eind van de oorlog was hij bijna 18 en hij heeft de oorlog en ook de activiteiten van zijn vader dus bewust meegemaakt. Ook heeft Jack zelf een bijdrage aan het verzet geleverd, met name door het rondbrengen van illegale bladen en het spioneren in het spergebied rond Hoek van Holland. Hij wist aan te pappen met een jonge Duitse soldaat, die hem toegang gaf tot het gebied. Maar het ging natuurlijk over zijn vader: Koenraad Meijer (Koen), geboren 29 juli 1895 te Groningen. We hebben geluk dat Jack een uitgebreid stuk heeft geschreven over zijn vader, in het eerder genoemde boek "Maasland en Maassluis in de Tweede Wereldoorlog" (blz.108-111). Hier volgt een korte samenvatting van hetgeen Jack in zijn boek beschrijft. Koen gebruikte als schuilnaam "Piet Hendriks" en later "Jan de Bruin". Al in 1940 was Koen betrokken bij het verzet. Hij was lid van het Geuzenvendel in Maassluis. Hij had contact met Jacques Boezeman en Aad Brijs. Jacques Boezeman, dat was Jacobus Johannes Wilhelmus Boezeman, geboren 19-12-1914 in Maassluis. Hij was de eerste van de Geuzen die door de Duitsers is vermoord op 9-1-1941 in Scheveningen (zie boeken 27). Ook kreeg hij contacten met verzetsmensen uit Vlaardingen en Rotterdam, onder andere met "Witte Bram", die later "Nico van Aalst" werd genoemd. Deze laatste is A.de Jong, de eerste man op onze lijst. In 1940 is Koen door de Duitsers opgepakt op Rozenburg bij het uitvoeren van spionagewerk. Door een list wist hij gedaan te krijgen dat hij werd overgedragen aan de Nederlandse politie waarvan hij een boete kreeg en naar huis kon. Hij werkte tot in 1944 aan spionagewerk voor de spionagedienst in Rotterdam. Hij bracht de Duitse verdedigingswerken aan weerszijden van de Nieuwe Waterweg in kaart. Later heeft Jack daar aan meegewerkt. Omdat voor Koen geen werk was als marconist of telegrafist, werd hij te werk gesteld bij de distributiedienst in Maassluis. Daar bemachtigde hij papieren en stempels waarmee verschillende mensen elders, bijvoorbeeld in de Noordoostpolder, konden onderduiken. Hij hielp bij de voorbereiding op de kraak van het distributiekantoor in Maassluis met Pasen 1944. Vlak na het begin van de spoorwegstaking in 1944, pleegde Koen drie avonden achter elkaar een inbraak in het NS-station van Maassluis om daar het geld van de salarissen en diverse papieren weg te halen. Hij heeft daarvoor na de oorlog een onderscheiding gekregen. Koen had een stootgroep van 60 man geformeerd en geïnstrueerd op het gebruik van wapens. Bij de oprichting van de Binnenlandse Strijdkrachten, werd hij dan ook benoemd als de plaatselijke commandant van Maassluis. Koen is een aantal keer bijna gearresteerd. Bij een schietpartij aan de Weverskade hielp een bewoner hem aan overall en pet, zodat hij vermomd door de achterdeur kon ontsnappen. Een andere keer werd zijn persoonsbewijs niet vertrouwd en gingen ze met hem naar zijn huis en zeiden tegen zijn vrouw: "We komen uw man thuisbrengen", waarop de vrouw bijzonder alert reageerde met de vraag "Waar is hij dan?", waarna Koen weer vrij werd gelaten. Op 7 december 1944 viel de SD zijn huis binnen en kon hij via de achterdeur ontsnappen. Hij dook onder in Maasland, waar de SD op 12 december 1944 binnenviel. Ook hier ontsnapte hij en is hij door sloten en vaarten naar Vlaardingen gevlucht. Daar verbleef hij enige tijd en later in Rotterdam. Op 1

Afbeelding 4: Jack Meijer

februari 1945 sliep hij thuis, waar weer de SD verscheen. Ook nu ontsnapte hij via het balkon en de achtertuin naar Voorburg. Omdat het er naar uitzag dat Koen niet meer terug zou komen in Maassluis, werd een nieuwe commandant benoemd. Via A.de Jong (Bram) die vanuit Rotterdam was uitgeweken naar Den Haag en een mevrouw van Rees uit Voorburg, zocht Koen contact met het Voorburgse verzet. De familie van zijn vrouw kwam uit Voorburg, waardoor hij samen met Bram heel snel een grote stootgroep wist samen te stellen. Koen instrueerde op het gebruik van allerlei wapens die ze ter beschikking hadden. Ze oefenden in de schuilkelder van "Enkes". Zes dagen vóór de capitulatie werd Koen weer door de SD achtervolgd. Omdat hij de sleutel van het zwembad had, kon hij via het zwembad ontsnappen. Enkele dagen vóór de capitulatie werd door de gevormde stootgroep III in het grootste geheim het ministerie van marine aan het Lange Voorhout bezet. Er is gebleken dat dit op 5 mei 1945 is gebeurd, daar komen we later nog op terug. Dit gebouw lag recht tegenover de Ortscommandantur. De reden was, dat men bang was dat de fanatieke Ortscommandant de wapens niet zou willen neerleggen. Men kon dan vanuit het ministerie het gebouw van de Ortscommandant onder vuur houden. Na de bevrijding werden in Den Haag drie compagnieën gevormd uit de verschillende stootgroepen van Den Haag en omgeving. Koen werd commandant van de Tweede Compagnie later waarnemend commandant van het Strijdend Gedeelte. Op 19 juli 1945 kreeg Koen eervol ontslag. Tot zover de samenvatting van het relaas dat Jack over zijn vader in zijn boek heeft verteld.

Naast hetgeen Jack in zijn boek over zijn vader heeft geschreven, heeft hij ons kopieën gegeven van een aantal documenten. In chronologische volgorde betrof het de volgende documenten (zie overige bronnen 1).

Een wachtrapport opgemaakt 10 mei 1945. Hierin werd vermeld dat een zekere C.de Hoog om 17:00 uur wilde passeren omdat hij opsporing verzocht van Coen Meijer alias Jan de Bruin, afkomstig van Maassluis, waarvandaan hij was vertrokken in verband met moeilijkheden met de SD. Hij is in contact getreden met mevrouw van Rees, Westeinde 89 en via haar in dienst getreden van de ondergrondse in Voorburg en opereerde in de omgeving van het zwembad. Hij had een foto van Coen Meijer bij zich die heel klein en nauwelijks herkenbaar op het document was meegekopieerd. Het document was ondertekend met "Hans II". Dit rapport bevestigt een deel van het verhaal in het boek van Jack, of was misschien wel een bron voor zijn verhaal. Ook illustreert dit rapport de moeilijke omstandigheden direct na de bevrijding. Blijkbaar was het Koen op 10 mei nog niet gelukt om een teken van leven te geven van Voorburg of Den Haag naar Maassluis.

Er was een uitnodiging aan de leden van de BS-SG voor een variété-avond in het Forum-theater in Voorburg op 25 mei 1945, waarbij onder anderen Annie de Reuver en Cees de Lange zouden optreden. Hierbij was een voorwoord gevoegd getekend door "Black", namens het SG Voorburg/Leidschendam. Hij kondigde hierin aan dat de BS-SG Voorburg ging verlaten en ondergebracht zou worden in de Frederikskazerne in Den Haag, samen met de stootgroepen uit Den Haag, Rijswijk en Wassenaar. Hij bedankte de bevolking van Voorburg voor de goede zorgen en het geboden onderdak voor 200 man van het strijdend gedeelte. Later is gebleken dat "Black" de schuilnaam was van Frans Jutte. Ook de naam van Cees de Lange zullen we nog een keer tegenkomen. Verder is significant dat er een aantal van 200 personen wordt genoemd afkomstig uit of gelegerd in Voorburg/Leidschendam.

Er was een kopie van een mededeling van A.de Jong (Nico) van 26 juni 1945 aan de

commandanten en manschappen van de IIe compagnie. Hij maakte hierin bekend dat hij op zijn eigen verzoek ontslag had gekregen uit de dienst bij de Binnenlandsche Strijdkrachten, Strijdend Gedeelte. Voor zijn civiele werk zou hij zo spoedig mogelijk naar New York reizen. Zijn voorlopige adres in Nederland is Schepenstraat 95A Rotterdam C. Dit laatst genoemde adres zal ons nog goed van pas komen bij onze verdere speurtocht.

Vervolgens was er kopie van de dagorder nummer 16 van 27 juni 1945, waarin wordt vermeld dat Koen Meijer benoemd is tot commandant van de IIe compagnie (als opvolger van A.deJong). Tevens werd er vermeld dat kapitein Teesink de BS verlaat. De manschappen en commandanten van de IIIe compagnie van Kapitein Teesink zullen worden opgenomen in de IIe compagnie. Tevens wordt vermeld dat luitenant Broekmeijer, schuilnaam "Lawende" eveneens het SG verlaat, deze wil hierbij laten aantekenen dat hij niet op eigen verzoek de SG verlaat, maar hiertoe gedwongen is, omdat men niet meer van zijn diensten gebruik wenst te maken. Commandant "Herman" is benoemd tot plaatsvervangend commandant van het SG in het gewest 13A. Dit waren allemaal mededelingen die op het moment dat wij ze ontvingen, voor ons geen verdere betekenis hadden. We wisten nu dat de oorspronkelijke commandant van de IIe compagnie, A.de Jong op 27 juni 1945 werd opgevolgd door Koen Meijer. De overige mededelingen zullen nog van pas komen bij het vaststellen van de structuur van de organisatie van de BS in Den Haag.

Afbeelding 5: A. de Jong

Op één van de documenten stond een kopie van een foto van de commandant A.de Jong. Dit blijkt eenzelfde foto te zijn als wij in ons bezit hebben. Het bleek dat Jack niet alleen een startpunt was van onze zoektocht, maar ook heel veel licht wierp op de foto's en documenten die wij in ons bezit hadden. Threes had van deze A.de Jong een reeks van vijf verschillende foto's, die klaarblijkelijk bij dezelfde gelegenheid gemaakt waren. Wij hadden ons al verbaasd over deze verzameling en vroegen ons af wat hiervan de betekenis zou kunnen zijn. De aanwijzingen van Jack Meijer, werden mede door de toevoeging van deze foto nog relevanter voor ons. Het was een aansporing om verder te zoeken. Jack had geen bijzondere aantekening bij deze foto, maar had hem bij de eerder genoemde afscheidsmededeling van A.de Jong geplakt. Mondeling heeft hij daaraan toegevoegd dat het inderdaad A.de Jong betrof.

Verder was er nog een mededeling van Koen Meijer van 19 juli 1945 dat hem op eigen verzoek eervol ontslag was verleend uit de BS-SG. De plaatsvervangend commandant J.C.van der Mark, schuilnaam "Fred" zou hem opvolgen. Hij eindigde zijn mededeling met een enigszins eigenaardige zin: "Ik hoop van harte dat gij allen uw bestemming zult vinden en dat verdere teleurstellingen u bespaard zullen blijven. Blijft uw plicht doen en houdt vooral de BS-SG hoog. Het gaat u allen goed". De betekenis van deze zin zal later ook duidelijker worden. De genoemde J.C.van der Mark stond ook op onze lijst, bij de staf van het 1e peloton.

Tenslotte was er een bedankbrief van de S.M.A. Casper Buijtendorp aan Koen Meijer. Hij bedankte Koen die als opvolger van A.de Jong alias "Nico van Aelst" als een vader voor de compagnie was. Hij vermeld ook dat Koen zijn loopbaan zal vervolgen als chef van het Radio-peil-(zendstation) in Hoek van Holland. Later werd mij duidelijk dat S.M.A. betekent

Sergeant Majoor Administrateur. Deze Buijtendorp werd als derde naam op onze lijst genoemd.

Tijdens het gesprek met Jack hebben we hem ook onze foto's laten zien. Hieronder ziet men één van die foto's, die zijn bijzondere belangstelling had.

Afbeelding 6: 29 juni 1945 Afscheid van de commandant A.de Jong alias Nico.

Afbeelding 7: A. de Jong bij afscheid

Afbeelding 8: Koen Meijer bij afscheid

De reden hiervoor was, dat zowel Koen als Jack op de foto staan. Jack wist dat deze foto gemaakt was bij het afscheid van A.de Jong en uit andere documenten die wij hebben, kunnen wij opmaken dat dit op 29 juni 1945 heeft plaatsgevonden in het “feestgebouw” aan de Willemstraat in Den Haag. In de foto zit een vouw, want het origineel is 38,5 bij 28,5 cm, een formaat dat niet zo gemakkelijk in een doosje of mapje is op te bergen. In het midden zit A. de Jong, vlak naast de vouw in de foto en naast de man in het militaire uniform met de riem schuin over zijn borst. Aan de andere kant van deze militair zit Koen.

Jack staat helemaal rechts op de foto in dezelfde rij als zijn vader. Hij staat met zijn hand in zijn zij. Ook Threes staat op deze foto. Zij is het meisje met de grijze jurk, rechts naast de verpleegster, ze heeft haar arm om de verpleegster heengeslagen.

Afbeelding 9: Threes Mulder bij afscheid

Het was voor ons allemaal toch een bijzonder moment, dat uit een lang verleden een foto was opgedoken, waarop niet alleen Threes stond en Koen, de man waarvoor we bij Jack op bezoek waren, maar zelfs ook nog een levende getuige, Jack. Jack had een probleem met zijn ogen en kon niet heel goed zien, dus het duurde ook even voordat hij zijn vader en later zichzelf terugvond op de foto. Hij wilde graag een afdruk van de foto hebben. Ik had echter een probleem om een goede scan van de foto te maken, omdat hij te groot was voor mijn scanner. Er ging dus enige tijd overheen. Na verloop van tijd besloot Mieke om hem nog eens te bellen om te vertellen dat we hem niet vergeten waren en dat hij zeker de afdruk nog zou krijgen. Mieke kreeg zijn vrouw aan de telefoon, die vertelde dat Jack juist enige dagen geleden was overleden. Het bleek dat de foto's die wij bij ons bezoek hadden gemaakt, de laatste foto's waren die van Jack waren gemaakt. Jack, oftewel Jacobus Meijer is overleden 21 oktober 2009.

Afbeelding 10: Jack Meijer bij afscheid

Voor de samenhang van dit verhaal, maak ik nu enige sprongen in de tijd. We hebben later nog meer informatie gevonden over Koen Meijer. Hieronder geef ik deze informatie weer.

Omdat Jack had verteld dat hij zijn spullen over het verzet had ondergebracht bij het Nederlands Militair Kustverdedigingsmuseum “Fort aan den Hoek van Holland”, besloten wij op een mooie dag in het voorjaar van 2010 daar eens langs te gaan. Wij kwamen op donderdag 29 april, een dag dat het museum gesloten was, maar er liepen wel wat mensen rond. Wij vertelden over Jack Meijer, die ze wel kenden, want hij was jarenlang vrijwilliger bij het museum geweest. Spontaan besloten ze ons toch een rondleiding te geven, wat nog iets gecompliceerder was, omdat Mieke's vader ook was meegereden en met de rolstoel door het fort moest worden gemanoeuvreerd. Na afloop was inmiddels de historicus van het museum, Dick Ruis, ook gearriveerd en heeft Mieke nog even met hem gesproken en verteld waarom we graag een afspraak met hem wilden maken. Door vakanties bleek dat moeilijk, maar enkele dagen later stuurde hij kopieën van diverse documenten die Jack daar had achtergelaten (zie overige bronnen 2). Dit bleek een stuk te zijn dat door Jack was geschreven, met de titel “verzetsherinneringen van Koen Meijer”. De eerste bladzijden kwamen overeen met hetgeen Jack ook in zijn boek had geschreven. Daarna volgde een stuk over de voorbereiding op de capitulatie van de Duitsers in april 1945. De inhoud van het stuk is op zich niet opzienbarend, dat wil zeggen het komt in grote lijnen overeen met hetgeen Lou de Jong hierover geschreven heeft (zie boeken 2) (blz 1284 t/m 1344). Het is echter opmerkelijk dat in dit stuk wordt beschreven dat Koen Meijer bij veel van de besprekingen aanwezig is geweest, terwijl daarvan in het boek van Lou de Jong nergens melding wordt gemaakt. Zo beschrijft Jack Meijer namens zijn vader, dat Koen in contact kwam met de heer van der Vlugt, voorzitter van het Inter-Kerkelijk Bureau voor Noodvoedselvoorziening in Den Haag.